

УДК 378.147.007:316.774 (477)

ПІДГОТОВКА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ КАДРІВ ДЛЯ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ (1991–1993 рр.)

ВАЛЕРІЙ ГАЙДАМАКА,

здобувач кафедри історії слов'ян Донецького національного університету

У статті висвітлюються загальні аспекти підготовки журналістських кадрів для друкованих засобів масової інформації в Україні в перші роки її незалежності. На прикладі факультетів журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка та Львівського університету ім. І. Я. Франка простежено історію розвитку вищої освіти журналістів у період 1991-1993 рр. Показано, що нова модель підготовки фахівців для ЗМІ була орієнтована на класичний досвід європейських вищих шкіл журналістики.

Ключові слова: журналістські кадри, освіта, навчальні плани, програми, виробнича практика, Інститут журналістики.

Постановка проблеми. Після здобуття незалежності (1991 р.) у суверенній Україні почала формуватися власна політика в галузі вищої, у тому числі й журналістської освіти. Ця політика була орієнтована на подальшу розбудову національної системи освіти, досягнення сучасного світового рівня, докорінне оновлення змісту, форм і методів навчання, що повинно було привести до підвищення якості освіти, примножити інтелектуальний потенціал держави. Її основою став Закон України "Про освіту", прийнятий за кілька місяців до проголошення незалежності України Верховною Радою (23.05.91 р.) [1].

Відповідно до цього Закону в червні 1991 року Міністерством освіти України була затверджена "Програма розвитку народної освіти України на перехідний період (1991-1993 рр.)". Указаним документом передбачалась підготовка довгострокової державної програми розвитку вищої освіти в Україні до 2005 року. У рамках підготовки програми була запланована розробка понад 150 підзаконних нормативно-правових актів [2]. Один із них - Постанова "Про державну національну програму "Освіта" (Україна ХХ століття)", затверджена Кабінетом Міністрів України 3 листопада 1993 року, - мав на меті "... виведення освіти України на рівень розвинутих країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних, організаційних засад..., ... підготовку нової генерації кадрів, підвищення їх професійного та загальнокультурного рівня..." [3].

Історія підготовки кадрів для друкованих ЗМІ в суверенній Україні ще не написана. Головних причин такої неуваги дослідників до цієї теми, на думку автора, три.

По-перше, безробіття на тлі економічної кризи та галопуючої інфляції в останні роки існування УРСР і перші роки незалежності України підштовхувало багатьох більш-менш здатних до заняття журналістикою людей відкривати власні видання. 14 січня 1992 року на своєму засіданні Комісія Верховної Ради України з

питань гласності визнавала, що, незважаючи на всі негаразди, кількість періодичних видань в Україні продовжувала зростати: у республіці було зареєстровано 2263 назви газет і 346 назв журналів [4]. Як висновок - велика кількість новоспечених "журналістів", які часто писали в режимі "викривленої демократії", сприяючи поширенню в суспільстві думки, що журналістам зовсім не обов'язково мати вищу професійну чи іншу освіту, бо цією справою дозволено займатись будь-кому. А отже, і створювати на папері "неактуальну" історію журналістської освіти не було сенсу.

По-друге, після розпаду СРСР стрімко рвалися не тільки економічні, а й освітянські зв'язки з ВНЗ колишніх союзних республік, які здійснювали підготовку журналістських кадрів. Перш за все, це стосувалось факультету журналістики МДУ ім. М. В. Ломоносова (Москва), який протягом багатьох років був одним із лідерів фахової журналістської освіти на теренах СРСР. Ось чому на створення нових навчальних планів і програм, які б відповідали умовам незалежної України, докорінного переосмислення змісту навчання, самої суті журналістської освіти професорсько-викладацькими кадрами, які до цього багато років працювали в умовах тоталітарної держави, потрібен був час [5].

По-третє, у багатьох випадках народження нового (у нашому разі - сучасної журналістської освіти, орієнтованої на нові освітянські закони України, актуальної розробки кращих зарубіжних навчальних закладів із журналістики) було пов'язано з помилками, плутаниною в час міждержавного перехідного періоду, недотриманням правил діловодства тощо. Ці недоліки, природно, ніхто не поспішав афішувати. Напевно, із цього впливала й третя причина - відсутність достатньої кількості архівного матеріалу.

Аналіз публікацій із проблеми. Проблемам історії української журналістської освіти в Україні все ж таки була присвячена низка статей відомих нау-

№ 3 (110) березень-квітень 2011 р.

ковців. У першу чергу, до них можна віднести статті й виступи доктора філол. наук, професора В. Й. Здорогеги (декан факультету журналістики Львівського університету протягом 1984-1999 рр.), опубліковані в 2003 році окремою збіркою [6]. Попри свою публіцистичність, ці статті все ж відображали історичні моменти журналістської освіти України в 90-ті роки ХХ ст.

Основні історичні віхи в підготовці журналістських кадрів позначені також у роботі Р. П. Овсепяна [7].

Власне бачення розвитку журналістської освіти в 90-х роках ХХ ст. виклав В. В. Різун (директор Інституту журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка) у статтях "Журналістська освіта в Україні" [8] та "На передовій журналістської освіти в Україні" [9]. У цих роботах він висвітлює важливі факти з історії Інституту журналістики, які стосуються створення нових навчальних підрозділів ВНЗ. Разом із тим, указані публікації містять багато особистих роздумів авторів та небагату фактажну базу. Таким чином, підготовка журналістських кадрів у незалежній Україні ще потребує належного фахового висвітлення. Великою частиною цієї роботи є дослідження підготовки журналістських кадрів для друкованих ЗМІ в Україні в перші роки її незалежності (1991-1993 рр.).

Мета статті - на прикладі факультетів журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка та Львівського університету ім. І. Я. Франка простежити історію розвитку вищої освіти журналістів у період 1991-1993 рр.

Джерельною основою цієї статті стали публікації вказаних вище дослідників і матеріали Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (надалі ЦДАВО), Архіву Верховної Ради України, архіву КНУ ім. Т. Г. Шевченка та ЛНУ ім. І. Я. Франка.

Вигляд основного матеріалу. На стикку епох - кінця існування УРСР і початку розбудови України в 1991 році - у країні було близько 150 вищих державних навчальних закладів III-IV рівня, але тільки два вищих навчальних заклади (якщо не брати до уваги Львівський військовий інститут, який випускав військових журналістів та Дніпропетровський державний університет, який лише з вересня 1991 року почав готувати журналістські кадри) займалися підготовкою журналістських кадрів. Це Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка (факультет журналістики) і Львівський державний університет ім. І. Я. Франка (факультет журналістики).

На думку декана факультету журналістики ЛНУ ім. І. Я. Франка (ЛДУ ім. І. Я. Франка) професора М. П. Присяжного, ці дві освітні установи в 90-ті роки минулого століття вважалися єдиними й самодостатніми, бо довгий час у Львівському університеті діяла єдина в Україні спеціалізована рада із захисту дисертацій, і цей фактор ще більше сприяв спорідненню двох факультетів. До того ж програми підготовки журналістів у цих ВНЗ майже не відрізнялися, а деякі підручники, посібники готувалися спільними зусиллями фахівців цих двох ВНЗ [10]. Директор Інституту журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка професор В. В. Різун стверджує, що початок 1990-х був сприятливим саме для факультету журналістики Київського університету, бо з розпадом СРСР саме Київ став самостійним науковим, політичним, освітнім та адміністративним центром [11]. Отже, у період 1991-1993 рр. університетські факультети журналістики активно розпочали впровадження нових навчальних планів, у яких мав бути реалізований диференційний підхід до підготовки майбутніх спеціалістів і які б відповідали потребам соціально-економічного розвитку України та вимогам, що надавались Міністерством освіти України. Але для того, щоб усвідомити ці процеси, коротко розглянемо загальний стан освіти в Україні на початку першого навчального року (1991/92 н. р.).

Умови, у яких вищі навчальні заклади розпочинали новий 1991/92 навчальний рік, були досить непростиими. З одного боку, керівництво вищої школи декларувало новий зміст освіти на принципах національної самобутності та пріоритету загальнолюдських моральних цінностей [12], а з іншого - не могло вирішити питання забезпечення матеріально-технічної бази ВНЗ та соціального захисту працівників вищої школи [13].

Треба зауважити, що у Львівському та Київському університетах цю проблему частково вирішували. Наприклад, наказом ректора Львівського державного університету ім. І. Я. Франка № 1645 від 2.12.91 р. було встановлено нові посадові оклади зі збереженням раніше встановлених надбавок працівникам професорсько-викладацького складу факультету журналістики [14]. Наказом ректора № 1369 від 30.10.1992 р. було організовано пільгове харчування (обід вартістю 40 крб) для студентів-журналістів із числа дітей-сиріт (усього 30 осіб) [15].

Попри складні соціальні та фінансові умови, ректорам, директорам вищих навчальних закладів досить жорстко (аж до звільнення - *прим. автора*) пропонувалось "... розгорнути творчу роботу колективів вузів з практичного впровадження Закону "Про освіту", забезпечити виконання комплексного плану основних заходів міністерства та дієвий контроль за дотриманням всіма навчальними закладами положень Закону "Про вищу освіту" [14]. І така робота виконувалася.

Підготовка журналістів у СРСР багато в чому базувалась на принципах радянської ідеології. З урахуванням цих принципів були побудовані навчальні плани й програми. І за цими програмами велось навчання ще певний час, хоча змінювати навчальні плани та програми в досліджуваних ВНЗ викладачі та керівництво почали ще на початку 1991/1992 н. р. Так, у Львові для координації роботи над навчальним планом було проведено спільне засідання навчально-методичної асоціації представників трьох факультетів журналістики університетів - Київського, Білоруського та Львівського. Результатом колективних зусиль професорсько-викладацького складу цих факультетів став оновлений навчальний план, схвалений і затверджений вченою радою факультету журналістики КДУ й узгоджений із навчальними планами інших університетів [16]. Про діяльність навчально-методичної асоціації (об'єднання) йшлося і на черговому засіданні вченої ради факультету журналістики КДУ ім. Тараса Шевченка - 4 жовтня 1991 року, коли рада предметно розглядала питання "Про засідання навчально-методичної асоціації державних університетів за спеціальністю "Журналістика", яке було присвячене проблемам підготовки журналістських кадрів у сучасних умовах. Зокрема, обговорювалися питання переходу на двоступеневу систему вищої освіти [17]. Результати цього обговорення, очевидно, вплинули на те, що рішенням колегії Міністерства вищої освіти України № 13-1/210 від 28 грудня 1991 року "Про впровадження ступеневої підготовки спеціалістів у ВНЗ" було затверджено початок переходу на нові форми освіти. Тоді ж коле-

гія затвердила проекти "Положення про порядок присвоєння кваліфікації бакалавра і магістра та присудження наукових ступенів" і класифікатора спеціальностей бакалаврів і магістрів. У переліку (додаток 2) кваліфікаційних спеціальностей ВНЗ України журналістська освіта була відзначена так [18]:

МОЛОДШИЙ СПЕЦІАЛІСТ (шифр спеціальностей за існуючим переліком)	БАКАЛАВР (шифр та назва спеціальностей, які пропонуються)	СПЕЦІАЛІСТ (шифр спеціальностей за існуючим переліком)
—	Б. 24 – журналістика та видавнича справа	0214, 0215, 0216

Щодо навчального плану підготовки журналістських кадрів в Україні, то він, як і раніше, складався з трьох комплексів дисциплін: суспільно-політичного, мовно-літературного та фахового. Однак зміст і напрям кожного з них суттєво змінилися.

Так, із комплексу суспільно-політичних дисциплін було вилучено "Новітню історію", а також "Теорію соціалізму". Була збільшена кількість годин із психології. Значно скорегований був курс літератури. Тепер у навчальному плані було представлено лише дві позиції: 1) історія української та 2) історія світової літератури. В обсяг останньої увійшли російська та література народів СРСР. Було суттєво вдосконалено викладання історії журналістики. У межах цього курсу передбачалося вивчення історії ЗМІ, історії вітчизняної та світової журналістики. Було також переглянуто набір спецкурсів на новий навчальний рік - включено ряд нових актуальних спецкурсів, запропонованих кафедрами інших факультетів. Перелік їх можна звести до такого списку: "Історія громадських рухів та політичних партій в Україні" - 16 годин; "Розвиток демократії і становлення багатопартійної системи" - 16 годин; "Історія розвитку цивілізації" - 28 годин; "Суверенна Україна на шляхах правової держави" - 10 годин; "Історія українського козацтва" - 10 годин; "Національна політика в СРСР: історія і сучасність" - 8 годин; "Мистецтво спілкування" - 28 годин; "Суспільно-політичні проблеми сучасності" - 32 години; "Загальна екологія" - 32 години; "Тенденції сучасного літературного життя в Україні" - 16 годин; "Ринкова економіка: основи і закономірності розвитку" - 16 годин.

Крім того, на 1991/92 н. р. студентам пропонувалося на вибір ряд спецкурсів з історії журналістики: "Українська публіцистика 1920-1930-х років"; "Газетно-журнальна публіцистика радянської доби"; "Партійна преса (1900 - жовт. 1917 р.)" [16].

Уже з кінця 1991 року розпочалася активна робота зі створення нових навчально-методичних матеріалів, посібників, підручників. Найбільше бракувало методичної літератури з ряду історичних, економічних курсів, дисциплін спеціалізації, зокрема із журналістської майстерності. Щоб простимулювати створення нового навчального-методичного забезпечення, керівництво факультету журналістики КДУ вирішило зараховувати авторам посібників чи підручників своєрідний "додатковий бонус" при оформленні конкурсних справ, укладанні контрактів, присвоєнні вчених звань,

оцінці наукової роботи викладачів. Це, зокрема, підтверджує протокол засідання кафедри журналістики від 4.10.1991 року: "Враховуючи стан забезпечення навчального процесу методичною літературою та необхідністю відбиття в її змісті важливих соціально-політичних змін, пов'язаних з набуттям Україною незалежності, новими аспектами відносин і зв'язків між суверенними державами, вважати доцільним: всім викладачам завершити розробку нових робочих програм з урахуванням соціальних перетворень; підготувати до друку і видати програми нормативних курсів і спеціальних курсів; прискорити видання методичних вказівок, текстів лекцій, збірників, завдань та інших видів навчальної літератури" [17].

Три місяці потому вчена рада факультету журналістики КДУ рекомендує до друку досить солідну кількість посібників та підручників нових соціально-історичних реалій, зокрема підручник "Сучасна українська мова", "Журналістика в умовах гласності" (керівн. авт. кол. проф. Москаленко А. З.), книги проф. А. З. Москаленка "Поклик вічності (роздуми про сучасну публіцистику)", проф. О. Д. Пономаріва "Українська мова і сучасність" [19].

У Львівському університеті імені Івана Франка впродовж усіх років, попри утиски й відверті репресії з боку компартії, зберігався "академічний кібзак" професорсько-викладацького складу, який забезпечував не тільки високу якість викладання, але й відрізнявся вільними поглядами, що підсилювалося запроваджуваними тут традиціями громадського суспільства. Викладачі й студенти мали причетність до створення т. зв. неформальної преси, стояли в перших рядах мітингувальників, підтримували й розбудовували громадсько-політичні організації. Професор Йосип Лось, доцент Степан Кость стали членами РУХу. Професор Василь Лизанчук і ще кілька ентузіастів створили перший факультетський осередок Товариства української мови імені Тараса Шевченка в університеті, що було кроком сміливим і далекоглядним. Частина викладачів узяла участь у перших демократичних виборах і перемогла, стала депутатами Львівської обласної Ради народних депутатів першого скликання.

З проголошенням української незалежності у Львівському державному університеті було повністю переглянуто всі навчальні плани. Щойно обраний ректором професор Іван Вакарчук підтримував і заохочував факультет у витворенні саме нової моделі підготовки фахівців для ЗМІ, яка б ґрунтувалася на класичних традиціях європейських вищих шкіл.

На факультеті журналістики знов почали виховувати національно свідомих, високопрофесійних фахівців, які були б здатні розв'язувати найскладніші завдання в засобах масової інформації України. Саме в цей час на факультет повернувся доцент Михайло Осадчий - багаторічний політв'язень, відомий письменник і публіцист, твори якого перекладалися багатьма мовами світу. М. Осадчий першим розробив курс історії української преси ХХ століття, як він висловлювався, "без вилучень і купюр", стажувався в Мюнхені, захистив докторську працю в Українському вільному університеті. Докторами цієї відомої вищої школи української діаспори стали й інші викладачі факультету, зокрема завідувачі кафедр доцент Марія Яцимірська, професор Йосип Лось [20].

Якщо вдатися до порівняння суспільно-політичного стану факультетів журналістики ЛДУ ім. І. Я. Франка та

КДУ ім. Т. Г. Шевченка, то відзначимо, що в той же час у КДУ, зокрема на кафедрі періодичної преси (теорії і практики періодичної преси) факультету журналістики, новий 1991/1992 навчальний рік почався традиційно, ніби й не було відомої історичної події - серпневого путчу і не порушувалося ніяких питань щодо національної освіти й розбудови демократичного суспільства.

Так, 27 серпня 1991 року відбулось засідання кафедри, на якому були присутні: зав. кафедри проф. Москаленко, доц. Л. М. Андрієнко, доц. М. К. Василенко, доц. О. В. Гутянська, доц. В. А. Довгич, доц. А. Луньов, ст. викл. М. П. Подольян, доц. Т. О. Приступенко, доц. Ю. Ф. Ярмиш, асист. В. Ф. Іванов. Розглядалися традиційні питання "Про завдання на новий навчальний рік" та "Затвердження документації". У плани роботи кафедри, крім іншого, входило затвердження документації та графіку наукових доповідей викладачів. А ще вирішувалося питання про прикріплення асистента В. Ф. Іванова, якого нещодавно перевели з іншого підрозділу до комп'ютерного класу з метою розробки курсу "Техніка розробки газети на комп'ютерах" [21]. Для 1991 року це було справжнє технічне ноу-хау. До речі, на журфаці ЛДУ лише у 1998 році на кафедрах почали масово встановлювати комп'ютери, які планували об'єднати в єдину мережу. З цього приводу проф. В. В. Лизанчук запропонував організувати вивчення комп'ютерної техніки всіма працівниками факультету [22].

Згідно зі "Зведеними даними" успішності випускників факультету журналістики, спеціальності "Журналістика" Київського державного університету від 23.03.92 р. студентам у 1991/92 н.р. викладались наступні дисципліни: "Соціально-політична історія ХХ століття"; "Філософія"; "Політична економіка"; "Соціально-політичні проблеми сучасності"; "Соціальна психологія"; "Світові релігії"; "Логіка"; "Конкретна економіка"; "Іноземна мова"; "Сучасна російська мова"; "Сучасна українська мова"; "Практична стилістика"; "Теорія літератури"; "Теорія російської літератури"; "Історія народів СНД"; "Історія української літератури"; "Історія зарубіжної літератури"; "Історія української журналістики"; "Історія російської журналістики"; "Історія журналістики"; "Зарубіжна журналістика"; "Основи журналістики"; "Дисципліни спеціалізації"; "Спецпідготовка (медпідготовка)"; "Курсові роботи"; "Практика виробнича"; "Вступ до спеціальності"; "Основи держави і права"; "Основи політології"; "Соціологія і журналістика"; "Літературне редагування"; "Літературно-художня критика"; "Теорія і практика періодичної журналістики"; "Етика і естетика"; "Міжнародні відносини"; "Спецкурси за вибором"; "Журналістська майстерність"; "Історія України"; "Історія журналістики України періоду національного відродження"; "Технічні засоби журналістики"; "Фізичне виховання"; "Письмові роботи". Разом 42 [24].

Через рік, а саме 12.04.93 р., студентам викладалось уже не 42 дисципліни, а 35. Зникли "Соціально-політична історія ХХ століття"; "Політична економіка"; "Соціально-політичні проблеми сучасності"; "Історія народів СНД"; "Історія російської журналістики"; "Літературно-художня критика"; "Етика і естетика"; "Історія України"; "Логіка". Замість них з'явилися "Теорія російської журналістики"; "Теорія української журналістики"; "Теорія літератури"; "Економічна і політична географія зарубіжної преси". Крім того, деякі пред-

мети змінили назву. Наприклад, "Соціальна психологія" змінилась на "Загальну і соціальну психологію"; "Вступ до журналістики" - на "Вступ до спеціальності" тощо [25].

Для подальшого уявлення про навчальний процес за роками додамо, що в 1992/93 н.р. на факультеті журналістики КДУ ім. Т. Г. Шевченка було 1916 годин лекцій та 1300 годин практики (без урахування спецпідготовки та фізвиховання), що на 190 та 34 годин відповідно було менше порівняно з 1991/92 н. р. Інша картина спостерігалася в 1993/94 н. р. Показники навчального плану були такі: 2158 годин лекцій, 1535 годин практики, що на 352 та 234 годин відповідно було більше порівняно з 1992/93 н. р. [26].

Дослідницька робота висвітлила й інші складові навчального процесу факультету журналістики КДУ. Архівні документи свідчать, що один із головних чинників навчання студентів-журналістів - практика (здебільшого в редакціях газет) - у перші роки незалежності помітно погіршилася. Про це зауважувалося на засіданні вченої ради факультету журналістики при розгляді підсумків виробничої практики студентів у першому семестрі 1991/92 н. р. Причини погіршення захисту практики - відсутність коштів на відрядження студентам та слабка технічна база факультету [27]. Через два роки вчена рада знову наголошувала, що "незважаючи на потужний мовний стилістичний корпус, висококваліфікованих фахівців, матеріали студентів все ж часто мовно засмічені, фразеологія неоквирна і таке ін." [28].

Після тривалих обговорень проблем, колектив знайшов вихід: 16 червня 1993 року наказом ректора Київського університету імені Тараса Шевченка факультет журналістики було реформовано в Інститут журналістики [29].

Через чотири місяці, у жовтні 1993 року, на засіданні вченої ради головуєчий проф. А. З. Москаленко розкрив причини відкриття Інституту журналістики. За його словами, університетська форма підготовки журналістів вичерпала себе й надалі не могла забезпечувати випуск висококваліфікованих фахівців - соціально захищених, озброєних новітніми досягненнями із свого фаху. Університетська освіта за своїм характером мала на меті загальнотеоретичну підготовку спеціалістів, а сучасний етап підготовки журналістів вимагав конструктивної реорганізації навчально-методичного, наукового процесів. Крім загальноуніверситетської озброєності, ця підготовка мала базуватися на поглибленому практичному творчому навчанні, причому індивідуальному, з урахуванням світових досягнень вищої школи [30].

Висновки

Після здобуття незалежності в суверенній Україні почала формуватися власна політика в галузі вищої журналістської освіти. Її метою було підвищення якості освіти та реалізації диференційного підходу до підготовки майбутніх спеціалістів, які повинні відповідати потребам соціально-економічного розвитку України.

Водночас умови, у яких факультети журналістики Київського та Львівського державних університетів розпочали новий 1991/92 навчальний рік, були досить непростими. З одного боку, керівництво вищої школи декларувало новий зміст освіти на принципах національної самобутності та пріоритету загальнолюдських

моральних цінностей, а з іншого - не могло вирішити питання матеріально-технічної бази ВНЗ та соціального захисту викладачів і студентів.

До дієвих змін у журналістській освіті цього періоду треба віднести створення істотно відмінних від радянської ідеології навчальних планів, нових навчально-методичних матеріалів, посібників, підручників. Нова модель підготовки фахівців для ЗМІ була орієнтована на класичний досвід європейських вищих шкіл журналістики. Але це були тільки перші здобутки в удосконаленні журналістської освіти в Україні.

Потужний крок у подальшому перетворенні української журналістської освіти на новий, наближений до світових стандартів рівень зробив факультет журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, який у 1993 році перетворився на Інститут журналістики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України "Про освіту" // Закони України. - К. : Право, 1996. - Т. 1. - С. 414-433.
2. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі - ЦДАВО). - Ф. 166. - Оп. 17. - Спр. 115. - С. 15-25.
3. Вища освіта в Україні: нормативно-правове регулювання / [за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського] // Постанова КМУ № 896 від 3 листопада 1993 р. - К. : ФОРУМ, 2003. - С. 51-54.
4. Архів Верховної Ради України. - Спр 2167. - Пр. № 54-66 (засідань Комісії Верховної Ради України з питань гласності та засобів масової інформації, 14-15 січня 1992 року).
5. Здоровега В. Життя з нами не жартувало // Про журналістику і журналістів : статті, есе, виступи, діалоги / В. Здоровега. - Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - С. 127-128.
6. Здоровега В. Про журналістику і журналістів : статті, есе, виступи, діалоги / В. Здоровега. - Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - 133 с.
7. Овсепян Р. П. Так починалася журналістська освіта в Україні / Р. П. Овсепян // Вісник ХНУ ім. Н. Каразіна. - 2007. - № 766. - С. 45-47.
8. Різун В. Журналістська освіта в Україні / В. Різун // Українське журналістознавство. - 2001. - № 2. - С. 43-48.
9. Різун В. На передовій журналістської освіти в Україні / В. Різун. - К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. - 24 с.
10. Присяжний М. Надійні крила високого покликання / М. Присяжний // Пам'ять століть. - 2004. - № 3-4. - С. 320.

11. Різун В. На передовій журналістської освіти в Україні / В. Різун. - К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. - 24 с.
12. Додаток до рішення колегії Міністерства вищої освіти України від 12 вересня 1991 року // ЦДАВО. - Ф. 166. - Оп. 17. - Спр. 117. - С. 14.
13. Міністерство вищої освіти України : рішення колегії № 11-1/210 від 20 листопада 1991 р. (17 черв. - 17 верес. 1991 р.) // ЦДАВО. - Ф. 4621. - Оп. 13. - Спр. 8700.
14. Накази ректора з основної діяльності ун-ту за 1991 рік // Архів ЛНУ ім. І. Франка : загальна канцелярія. - Спр. 01.
15. Накази ректора з основної діяльності ун-ту за 1992 рік // Архів ЛНУ ім. І. Франка : загальна канцелярія. - Спр. 2.
16. Протокол № 1 засідання вченої ради факультету журналістики від 30 серпня 1991 р // Архів КДУ ім. Т. Г. Шевченка.
17. Протокол № 2 засідання вченої ради факультету журналістики від 4 жовтня 1991 р. // Архів КДУ ім. Т. Г. Шевченка.
18. Міністерство вищої освіти України : рішення колегії № 13-1/210 від 28 грудня 1991 р. (20 листоп. - 25 груд. 1991 р.) // ЦДАВО. - Ф. 4621. - Оп. 13. - Спр. 8704.
19. Протокол № 4 засідання вченої ради факультету журналістики КДУ ім. Т. Г. Шевченка від 27 грудня 1991 р. // Архів КДУ.
20. Присяжний М. Надійні крила високого покликання / М. Присяжний // Пам'ять століть. - 2004. - № 3-4. - С. 320.
21. Засідання кафедра періодичної преси від 27 серпня 1991 р. // Архів КДУ ім. Т. Г. Шевченка. - Спр. 5-6-1. - Протокол № 1.
22. Поточний архів факультету журналістики Львівського університету ім. Франка. - Протокол № 1 від 24 вересня 1998 року.
23. Горлов А. Уроки журналістики і життя / А. Горлов, М. Сорока. - К., 2002. - С. 299.
24. Зведені данні успішності випускників факультету журналістики, спеціальності "Журналістика" КНУ від 23.03.92 р. // Приватний архів Н. П. Трошиної.
25. Зведені данні успішності випускників факультету журналістики, спеціальності "Журналістика" КНУ від 12.04.93 р. // Приватний архів Н. П. Трошиної.
26. Витяг з навчальних планів 1991-1994 рр. Нормативні курси та спецкурси факультету журналістики, спеціальності "Журналістика" КНУ ім. Т. Г. Шевченка // Приватний архів Н. П. Трошиної.
27. Протокол № 4 засідання вченої ради факультету журналістики КДУ ім. Т. Г. Шевченка від 27 грудня 1991 р.
28. Протокол № 3 засідання вченої ради Інституту журналістики від 25 листопада 1993 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
29. Наказ ректора КНУ ім. Т. Г. Шевченка № 483-32 від 16.06.03 р. // Інститут журналістики в цифрах і коментарях. - К., 2004. - 67 с.
30. Протокол № 2 засідання вченої ради Інституту від 18 жовтня 1993 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.

V. Haydamaka

SOME ASPECTS OF TRAINING OF JOURNALISTIC PERSONNEL'S ARE FOR PRINTING MASS-MEDIA IN UKRAINE: 1991-93 YEARS

In the article of visvitlyuyuyut'sya general aspects of training of journalistic personnels are for printing mass medias in Ukraine in the first years of its independence. The article can be useful to the research workers, teachers and students which are engaged in historical researches from formation of Ukraine.

Key words: *journalistic shots, education, curricula, programs, production practice, Institute of journalism.*

© В. Гайдамака
Надійшла до редакції 10.02.2011

№ 3 (110) березень-квітень 2011 р.